

МЕНЕДЖЕМЕНТ ОПЕРАЦІЙ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ: ІСТОРІЧНИЙ ПОГЛЯД

Існує велика кількість визначень бухгалтерського обліку, однак найбільш повноцінно відповідає його суті визначення, сформульоване Американською асоціацією бухгалтерів (American Accounting Association), відповідно до якого бухгалтерський облік - це процес ідентифікації економічно значимої інформації, її вимірювання та передача користувачам, що дозволяє їм виробляти обґрунтовані судження і приймати зважені рішення. Іншими словами, завдання бухгалтерського обліку - надання як фінансової так і нефінансової інформації, завдяки якій особи, які приймають рішення, зможуть здійснювати обґрунтований вибір.

Однак, за останні десятиліття багато організацій, зайнятих як у виробничих галузях, так і в сфері послуг, зіштовхнулися з драматичними змінами умов, в яких вони займаються веденням свого бізнесу. Зниження обсягів державного регулювання у поєднанні з інтенсивною конкуренцією з боку іноземних компаній призвело до того, що тепер багатьом структурам бізнесу доводиться діяти в умовах глобального ринку з дуже гострою конкуренцією. Одночасно спостерігається значне скорочення циклів життя багатьох видів продукції, що багато в чому пояснюється появою технологічних інновацій і необхідністю задоволення все більш різноманітних споживчих запитів у найбільш мінімальні строки.

Щоб успішно діяти у таких складних умовах, підприємства на перше місце в списку пріоритетів своєї діяльності ставлять саме задоволення потреб споживачів, для чого здійснюють відповідні адаптації нових управлінських підходів, змінюють виробничі системи і активно інвестують кошти в інноваційні технології. Ці та тому подібні зміни здійснюють значний вплив на усі без виключення системи управлінського обліку.

Загалом, будь-яка організація складається із чотирьох основних функціональних підсистем: маркетингу, виробництва, фінансів та управління людськими ресурсами.

Однією із функцій управління людськими ресурсами є підтримка продуктивності співробітників шляхом проведення належної мотиваційної політики. Таким чином всі підсистеми організації взаємно пов'язані між собою. Разом з тим, інтеграція всіх функцій і підсистем організації абсолютно необхідні для ефективного функціонування і досягнення бажаних результатів.

Термін виробничий управлінський облік, більш відомий як «управління виробництвом та операціями» (Production and Operations Management – POMs) трактується як процес, який поєднує і трансформує різні ресурси, що використовуються в підсистемах виробництва та послуг організації, для створення додаткової вартості кінцевого продукту чи послуги, відповідно до політики організації. Іншими словами, це наука поєднання методів і систем, які у кінцевому результаті гарантують виробництво товарів і послуги потрібної якості, у потрібній кількості і у потрібний час за мінімальною вартістю і у найкоротші терміни. Найголовнішою особливістю управління виробництвом та операціями є об'єднання людей, машин і матеріалів для виготовлення товарів і надання послуг з метою задоволення потреб клієнтів. Комплекс взаємопов'язаних заходів з управління, які

беруть участь у виробництві певних продуктів чи товарів, називається управлінням виробництвом. Якщо ж ця сама концепція поширюється на управління послугами, то відповідний комплекс заходів з управління називається управління операціями.

Протягом більше двох століть виробничий управлінський облік був визнаний важливим фактором економічного зростання будь-якої країни.

Традиційне уявлення про управління виробництвом почалося ще у вісімнадцятому столітті, коли Адам Сміт визнав економічні вигоди від спеціалізації праці. На початку двадцятого століття Ф. Тейлор реалізував теорії Сміта і розробив наукові методи управління. Починаючи з тих пір і до 1930 року, було розроблено безліч методів, серед яких переважали традиційні уявлення. Коротка інформація про внески в управління виробництвом показано у таблиці 1.

Таблиця 1. Історичний погляд на управління операціями

<i>Рік</i>	<i>Внесок</i>	<i>Вчений</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1776	Спеціалізація праці у виробництві	Адам Сміт
1799	Взаємозамінні частини, облік собівартості	Елі Уїтні та інші
1832	Поділ праці за здібностями; Призначення завдань за здібностями; Основи вивчення часу	Чарльз Беббідж
1900	Розроблялися вчення про наукове управління часом на навчання і роботу; Було здійснене розмежування планування і виконання робіт	Фредерік У. Тейлор
1900	Продовження дослідження робочих місць	Франк Гілберт
1901	Методи планування для співробітників та машинних робіт у виробництві	Генрі Л. Гранд
1915	Економічні розміри партій для контролю за станом запасів	Ф. Гарріс
1972	Людські стосунки	Елтон Мейо
1931	Статистичні висновки щодо якості продукції: графіки контролю якості	В.А.Шеварт
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1935	Статистична вибірка застосовується для контролю якості: плани вибіркового контролю	Х.Ф.Дорг, Х.Г.Ромінг
1940	Науково-дослідні програми під час Другої світової війни	П.М. Блекер та інші
1946	Цифровий комп'ютер	Джон Моклі та Джон Преспер Еккерт
1947	Лінійне програмування	Г.В. Данциг, Вільямс та інші
1950	Математичне моделювання: лінійне і стохастичне	А.Чарнс, В.Купер та інші
1951	Комерційна цифрова обчислювальна машина: доступні великомасштабні обчислення	Сперрі Юнівас
1960	Організаційна поведінка: продовження дослідження людей на робочому місці	Л. Каммінгс, Л. Портер
1970	Інтеграція операцій у загальну стратегію і політику	У. Скіннер, Джозеф Оріклі
1970	Комп'ютерні додатки для виробництва, планування та контролю, Матеріальне планування потреб	Г. Райт
1980	Якість і продуктивність додатків з Японії: робототехніка, CAD-CAM	В.Е.Демінг, Джозеф Юран

Отже, виробничому управлінському обліку у загальній системі менеджменту підприємства надається все більше значення, оскільки інформація цього виду обліку є основною для прийняття подальших управлінських рішень.

Таким чином, можна констатувати, що управлінський облік пройшов чотири основні стадії: зародження, формування, розвиток і інтеграцію з іншими функціями управління. Однак інтеграція виробничого управлінського обліку у загальну систему менеджменту підприємства підвищує вимоги до компетентності бухгалтерів і гнучкості інформаційних систем.